

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avdelning 1 Enhet 12

DOM
2015-08-11
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
5183-15

SÖKANDE

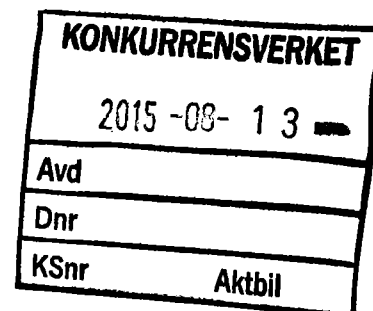
Låsspecialisten Bröderna Nykom AB, 556112-4412
Värmlandsgatan 15
413 27 Göteborg

MOTPART

Göteborgs Stads Upphandlings Aktiebolag, 556070-5054
Box 1111
405 23 Göteborg

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

BAKGRUND

Göteborgs Stads Upphandlings Aktiebolag (Göteborgs Stad) genomför en ramavtalsupphandling av lås m.m. med därtill hörande produkter och tjänster.

Av tilldelningsbeslut den 11 maj 2015 framgår att andra leverantörer än Låsspecialisten Bröderna Nykom AB (Låsspecialisten) vunnit upphandlingen. Enligt beslutet har Låsspecialisten diskvalificerats från upphandlingen då prisuppgifter inte framgår i sortimentskatalogen enligt punkten 5.1. Pris i förfrågningsunderlaget.

YRKANDEN M.M.

Låsspecialisten ansöker om överprövning och yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att anbudet från *Låsspecialisten* ska utvärderas då det uppfyller samtliga krav, samt i andra hand att upphandlingen ska göras om. Till stöd för talan anförs i huvudsak följande. Enligt utvärderingsrapporten har sex av de tio anbuden förkastats då de inte uppfyller kraven i punkten 5.1. Pris. Motiveringen är att dessa anbudsgivare inte har kommit in med sortimentskatalog alternativt att prisuppgifter inte framgår i sortimentskatalogen. *Låsspecialisten* har tolkat texten "sortimentskatalog/prislista" som att det är ett val att skicka in sortimentskatalog eller prislista. *Låsspecialisten* valde då att skicka in sin prislista. Göteborgs Stad förkastade anbudet på den grunden att prisuppgifter inte framgår i sortimentskatalogen vilket inte är korrekt. Förfrågningsunderlaget brister i transparens bl.a. avseende kravet i punkten 5.1. Pris. Om sex av tio anbudsgivare brustit i denna punkt framgår det tydligt att det finns brister i transparensen och *Låsspecialisten* har genom detta felaktigt uteslutits från utvärderingen. Om utvärderingen gjorts på rätt sätt hade *Låsspecialisten* blivit en av de fyra anbudsgivare som Göteborgs Stad skrivit avtal med.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG

DOM

Göteborgs Stad anser att ansökan ska avslås och anför bl.a. följande. Göteborgs Stad har inte brutit mot LOU eller de upphandlingsrättsliga principerna. I aktuell upphandling har enligt punkten 5.1. Pris bl.a. ställts följande krav avseende angivande av priser: "Leverantören ska inkomma med sin sortimentskatalog/prislista, antingen som en fysisk katalog eller i elektronisk form, t.ex. som PDF" samt "Det angivna priset i kolumnen "Ordinarie prislista (ST)" ska motsvara det som framgår i den bifogade prislistan". Anledningen till att anbudsgivarna kan välja om de vill lämna in en ordinarie prislista, en ordinarie produktkatalog eller både och är att inte alla produktkataloger innehåller priser. Sådana prislösa produktkataloger fyller bara hälften av det syfte som ska uppnås med kravet. Det måste framstå som en självklarhet för en tillräckligt omsorgsfull och rimligt informerad anbudsgivare att det dokument som bifogas anbudet naturligtvis måste innehålla priser. För det fall anbudsgivarna inte varit tvungna att lämna sina listpriser hade det varit möjligt att genom att lämna låga priser och låga rabattsatser på vissa produktgrupper lämna ett anbud som är lågt men som skulle kunna resultera i att beställarnas inköp totalt sett blir dyrare. En anbudsgivare har en omsorgsplikt vid utformandet av sitt anbud, vilket även inbegriper att ställa frågor om något är oklart. Det har under anbudstiden inte kommit in några frågor i denna del. Det kan inte ligga Göteborgs Stad till last att anbudsgivarna inte läst förfrågningsunderlaget ordentligt, vilket renderat i att två anbudsgivare lämnat produktlistor utan priser och fyra anbudsgivare inte lämnat något alls.

Låsspecialisten tillägger därefter i huvudsak följande. Prislista har skickats in som stämmer väl överens med den beskrivning Göteborgs Stad ger. Om den beskrivning som Göteborgs Stad lämnat i sitt yttrande till förvaltningsrätten istället hade bifogats förfrågningsunderlaget hade förmodligen inte sex av tio anbudsgivare förkastats. Låsspecialisten är övertygad om att samtliga sex förkastade anbudsgivare hade skickat med en prislista om de

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

DOM

hade förstått texten. När det brister i transparensen och man inte inser att man svarat fel förrän utvärderingen är klar kvarstår endast att det är problem med tydligheten i förfrågningsunderlaget. Vid utvärderingen av de fyra anbudena som betraktats som korrekta har inte heller samtliga skalkrav uppfyllts. Öppettiderna ska enligt punkten 3.1.12. Lokalisering vara minst vardagar 08.00-16.30, något som de inte lever upp till varför även dessa fyra anbud ska förkastas.

Göteborgs Stad tillägger därefter bl.a. följande. Låsspecialisten har inte skickat in någon prislista utan en excel-fil med artiklar. Filen innehåller inga priser. Göteborgs Stad strävar efter att formulera förfrågningsunderlag så tydligt och lättbegripligt som möjligt, dels för transparensens skull dels för att om möjligt skapa underlag som alla anbudsgivare kan förstå. För det fall kraven i förfrågningsunderlag hade formulerats på samma sätt som i yttrandet till förvaltningsrätten skulle underlagen bli mycket omfattande. Aktuellt krav är tillräckligt tydligt för att anbudsgivare ska kunna förstå vad som efterfrågas och det har under anbudstiden även funnits möjlighet att ställa frågor för det fall förfrågningsunderlaget upplevdes som otydligt. Att en prislista ska innehålla priser ligger i sakens natur vilket en normalt omsorgsfull anbudsgivare förstår utan att detta anges särskilt.

Vad gäller öppettiderna är Göteborgs Stad inte intresserad av vilka öppettider anbudsgivarnas butiker har vid anbudslämmandet utan vilka öppettider de har vid kontraktets utförande. Att kräva att anbudsgivare ska uppfylla kravet vid anbudslämnande skulle vara orimligt och oproportionerligt. Det skulle innebära att de som inte har sådana öppettider skulle vara tvungna att ändra sina tider för att över huvud taget kunna lämna anbud. Detta skulle sannolikt medföra ökade kostnader för dessa anbudsgivare som sedan inte skulle kunna ersättas om de inte blir tilldelade ramavtal. Samtliga tilldelade anbudsgivare utom en har angett öppettider som är längre än kravet. Denna anbudsgivare har angett öppettider som motsvarar kravets tidslängd

men som startar och slutar en halvtimme tidigare. Syftet med kravet är att de beställare som vill göra inköp i butik ska kunna göra det under sin arbetstid och att öppettiderna därför inte ska vara för begränsade för att ge beställarna mer flexibilitet. Kravet hade lika gärna kunnat vara formulerat som att minst en butik ska ha öppet dagtid under åtta och en halv timme på vardagar. Det aktuella kravet är förvisso ett obligatoriskt krav men att förkasta ett konkurrenskraftigt anbud med anledning av att öppettiden är tidigarelagt en halvtimme hade inte varit proportionerligt. Vidare kan noteras att Låsspecialisten angett att dess butik har öppet 08.00-16.00 på fredagar, vilket inte motsvarar kravet men som inte har utgjort grund för att lägga anbudet åt sidan. Oavsett kan inte Låsspecialisten anses lida skada med anledning av att den andra anbudsgivaren inte har förkastats. En anbudsgivare som inte uppfyllt de obligatoriska kraven och rätteligen blivit förkastad kan inte lida skada av att ett antaget anbud inte uppfyller samtliga obligatoriska krav.

SKÅLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § första stycket LOU).

För att grund för ingripande mot upphandlingen ska finnas är det inte tillräckligt att sökanden anser sig ha lidit eller kan komma att lida skada, utan sökanden ska visa att denne har lidit eller kan komma att lida skada av den eller de brister som påtalats (jfr HFD 2013 ref. 53).

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrättens prövning utgör en kontroll av om det finns skäl att ingripa mot upphandlingen på grund av att den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna eller andra bestämmelser i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i den lagen. Förvaltningsrätten ska endast beakta de grunder som sökanden har framfört i målet (jfr RÅ 2009 ref. 69). Mot detta ska ställas vad den upphandlande myndigheten anfört samt beaktas vad som framgår av handlingarna i målet i övrigt. Det ankommer på sökanden att visa att en upphandling har genomförts i strid med LOU.

Frågan i målet är om förfrågningsunderlaget är utformat på ett sådant sätt att anbudsgivare på grundval av detta kan avgöra vad den upphandlande myndigheten kräver. Utgångspunkten vid bedömningen är om förfrågningsunderlaget och utvärderingen uppfyller kravet på likabehandling, objektivitet och transparens. De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp lagen om offentlig upphandling och gemenskapsrätten inte träds för när (jfr RÅ 2002 ref. 50).

Prisuppgifter

Av punkten 5.1. Pris i förfrågningsunderlaget framgår bl.a. följande:

Leverantören ska inkomma med sin sortimentskatalog/prislista, antingen som en fysisk katalog eller i elektronisk form, t.ex. som PDF. Katalogen behöver inte lämnas i samband med anbudet, men den ska vara upphandlingsbolaget tillhanda senast sista dagen för anbudsinslämning.

Det angivna priset i kolumnen "Ordinarie prislista (ST)" ska motsvara det som framgår i den bifogade prislistan.

Låsspecialisten har anfört att man genom bristande transparens och tydlighet i förfrågningsunderlaget felaktigt uteslutits från utvärderingen och att samtliga anbudsgivare skickat med en prislista om texten i förfrågningsunderlaget gått att förstå. Vidare har Låsspecialisten angett att en prislista har lämnats in.

Aktuell del i förfrågningsunderlaget har rubricerats som "Pris" och texten talar flera gånger om prislista. Enligt förvaltningsrättens mening är den aktuella utformningen av förfrågningsunderlaget tillräckligt tillfredsställande vad avser tydlighet för att en anbudsgivare ska kunna förstå att prisuppgifter ska lämnas in. Eftersom det aktuella kravet i förfrågningsunderlaget inte kan anses vara otydligt eller på annat sätt brista i transparens eller förutsebarhet finns inte skäl att ingripa mot upphandlingen på grund av förfrågningsunderlagets utformning. Göteborgs Stad har uteslutit Låsspecialistens anbud på den grunden att anbudet saknat obligatoriska prisuppgifter. I målet har inte visats annat än att Låsspecialisten endast kommit in med en lista i elektronisk form över varuartiklar och att denna lista helt saknar prisuppgifter. Mot denna bakgrund har Göteborgs Stad således haft fog för att utesluta anbudet från utvärdering på grund av avsaknad av prisuppgifter.

Öppettider

Av punkten 3.1.12. Lokalisering i förfrågningsunderlaget framgår bl.a. följande:

Leverantören ska ha minst en (1) butik/verkstad inom området som upphandlingen avser. Öppettiderna för butiken ska vara minst vardagar 08.00-16.30. Leverantören anger samtliga adresser där butik/verkstad är lokaliserade, samt öppettider vardagar för var och en av dessa.

Låsspecialisten har anfört att de fyra anbud som antagits inte uppfyller kraven gällande öppettider varför även dessa anbud ska förkastas. Göteborgs Stad har angett att enbart en av de antagna anbudsgivarna har avvikande öppettider, då med en halvtimmes förskjutning, och att förkasta ett anbud som i övrigt uppfyller samtliga krav vore inte proportionerligt. Göteborgs Stad har även anfört att de med denna utgångspunkt inte heller förkastat Låsspecialistens anbud med anledning av denna punkt, då även Låsspecialisten angett avvikande öppettider. Mot denna bakgrund kan konstateras att det inte framkommit annat än att anbudsgivarna behandlats likvärdigt och icke-diskriminerande i denna del. Av utredningen i målet framgår vidare att Låsspecialistens anbud förkastats redan på den grunden att anbudet saknat obligatoriska prisuppgifter. Det är således inte visat att Låsspecialisten har lidit eller kan komma att lida skada på grund av att Göteborgs Stad inte förkastat ett av de antagna anbuden på grund av avvikande öppettider.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser förvaltningsrätten att det aktuella upphandlingsförfarandet inte strider mot de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna. Det finns därför inte skäl för ett ingripande enligt LOU. Ansökan ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B LOU)

Peter Kockum

Rådman

Föredragande i målet har varit förvaltningsrättsnotarien Emma Isacson.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kamrarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kamrarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kamrarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kamrarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer

till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kamrarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.